

**SOSIALIDEMOKRAATTISEN
PUOLUEEN OHJELMALUONNOS
JA SEN SELITYS²⁸**

*Kirjoitettu vankilassa vv. 1895—1896
Julkaistu ensi kerran v. 1924*

*„Ohjelmaluonnos“ julkaistaan sen
käsikirjoituksen mukaan, joka on
kirjoitettu salamusteella rivien
väleihin julkaisuun „Nautshnoje
Obozrenije“ № 5 v. 1900, „Ohjel-
man selitys“ — hektografilla pai-
netun vihkon mukaan*

OHJELMALUONNOS

A. 1. Yhä nopeammin ja nopeammin kehittyvät Venäjällä suuret tehtaajat saattaen pienet kotiteollisuudenharjoittajat ja talonpojat taloudelliseen häviöön, tehden heistä omistamattomia työläisiä, ajaen yhä enemmän ja enemmän väkeä kaupunkeihin, tehdas- ja teollisuuskyliin ja -asutuksiin.

2. Tämä kapitalismin kasvu merkitsee rikkauden ja ylellisyyden ääretöntä lisääntymistä tehtailijain, kauppiaiden ja maanomistajain pienen ryhmän keskuudessa ja vielä nopeampaa työläisten kurjuuden ja sarron lisääntymistä. Suurtehtaissa käytäntöön otetut tuotannon parannukset ja koneet, jotka edistävät yhteiskunnallisen työn tuottavuuden kohoamista, palvelevat kapitalistien vallan voimistamista työläisten yli, lisäävät työttömyyttä ja samalla myöskin työläisten turvattomuutta.

3. Mutta kohottaessaan pääoman harjoittaman työn sortamisen äärimmilleen suurtehtaajat luovat erikoisen työläisluokan, joka saa mahdollisuuden käydä taistelua pääomaa vastaan, koska itse sen elämän ehdot hävittävät siltä kaikki yhteydet omaan talouteen ja, yhdistäen työläisiä yhteisellä työllä sekä heitellen heitä tehtaasta toiseen, liittävätkin työväenjoukkoja lujasti yhteen. Työläiset alkavat taistelun kapitalisteja vastaan, ja heidän keskuudessaan herää voimakas pyrkimys yhteenliittymiseen. Työläisten erillisistä kapiinoista kasvaa Venäjän työväenluokan taistelu.

4. Tämä työväenluokan taistelu kapitalistiluokkaa vastaan on taistelua kaikkia vieraalla työllä eläviä luokkia vastaan ja kaikkinaista riistoa vastaan. Se voi päättyä vain poliittisen vallan siirtymiseen työväenluokan käsiin, kaiken maan, työvälineiden, tehtaiden, koneiden ja kaivosten siirtymiseen

koko yhteiskunnan haltuun sosialistisen tuotannon järjestämistä varten, jonka oloissa kaiken, mitä työläiset tuottavat, ja kaikkien parannusten tuotannossa pitää koitua itsensä työtätekevien hyväksi.

5. Venäjän työväenluokan liike kuuluu luonteensa ja päämääriensä puolesta osana kaikkien maiden työväenluokan kansainväliseen (sosialidemokraattiseen) liikkeeseen.

6. Pääesteenä Venäjän työväenluokan taistelussa vapautuksensa puolesta on rajattoman yksinvaltainen hallitus edesvastuuttomine virkamiehineen. Maanomistajien ja kapitalistien etuoikeuksiin ja näiden etujen palvelemiseen nojautuen tuo hallitus pitää alempia säätyjä kokonaan oikeudettomina ja siten kahlehtii työväenliikettä ja pidättää koko kansan kehitystä. Siksi Venäjän työväenluokan taistelu vapautuksensa puolesta aiheuttaa välttämättömästi taistelun yksinvaltaisen hallituksen rajoittamatonta valtaa vastaan.

B. 1. Venäjän sosialidemokraattinen puolue julistaa tehtäväkseen avustaa tätä Venäjän työväenluokan taistelua kehittämällä työläisten luokkatietoisuutta, edistämällä heidän järjestymistään, osoittamalla taistelun tehtävät ja päämäärät.

2. Venäjän työväenluokan taistelu vapautuksensa puolesta on poliittista taistelua, ja sen ensimmäisenä tehtävänä on poliittisen vapauden saavuttaminen.

3. Siksi Venäjän sosialidemokraattinen puolue, eristämättä itseään työväenliikkeestä, tulee kannattamaan jokaista yhteiskunnallista liikettä yksinvaltaisen hallituksen rajoittamatonta valtaa vastaan, etuoikeutettujen aatelis-maanomistajain luokkaa vastaan ja kaikkia maaorjuuden ja säätyjärjestelmän jätteitä vastaan, jotka haittaavat kilpailun vapautta.

4. Sitä vastoin Venäjän sosialidemokraattinen työväenpuolue tulee käymään sotaa kaikkia pyrkimyksiä vastaan onnellistaa työtätekeviä luokkia rajoittamatonta valtaa käyttävän hallituksen ja sen virkamiesten holhouksella ja pidättää kapitalismin kehitystä ja siis myöskin työväenluokan kehitystä.

5. Työväenluokan vapautuksen pitää olla työläisten oma tehtävä.

6. Venäjän kansa ei tarvitse rajoittamatonta valtaa käyttävän hallituksen ja sen virkamiesten apua, vaan vapautumista sen sorrosta.

C. Pitäen lähtökohtanaan näitä katsomuksia Venäjän sosialidemokraattinen puolue vaatii ennen kaikkea:

1. Zemski soborin koollekutsumista kaikkien kansalaisten edustajista perustuslain laatimista varten.

2. Yleistä ja välitöntä äänioikeutta kaikille 21 vuotta täyttäneille Venäjän kansalaisille uskontunnustukseen ja kansallisuuteen katsomatta.

3. Kokoonumis-, yhdistymis- ja lakkovapautta.

4. Painovapautta.

5. Säätyjen hävittämistä ja kaikkien kansalaisten täydellistä tasa-arvoisuutta lain edessä.

6. Uskonnonvapautta ja kaikkien kansallisuuksien tasa-arvoisuutta. Henkikirjojen pidon siirtämistä itsenäisille, poliisista riippumattomille siviiliviranomaisille.

7. Jokaiselle kansalaiselle oikeutta haastaa oikeuteen kuka virkamies tahansa ilman valituksen jättämistä päällystölle.

8. Passien lakkauttamista, täyttä liikkumis- ja muuttovapautta.

9. Elinkeinon ja ammatin vapautta ja ammattikuntien lakkauttamista.

D. Työläisille Venäjän sosialidemokraattinen puolue vaatii:

1. Teollisuus-oikeuksien perustamista kaikilla teollisuusaloilla tuomarien ollessa valittuja tasan kapitalisteista ja työläisistä.

2. Työpäivän rajoittamista lailla 8 tuntiin vuorokaudessa.

3. Yötyön ja vuorotyön kieltämistä lain säädännöllä. Kieltämään 15 vuotta nuorempien lasten käyttäminen työssä.

4. Pyhäpäivälevon säätämistä lailla.

5. Tehdaslakien ja tehdastarkastuksen ulottamista kaikille teollisuusaloille koko Venäjällä, myöskin valtion tehtaisiin sekä kotityötä tekeviin kotiteollisuudenharjoittajiin.

6. Tehdastarkastuksella pitää olla itsenäinen asema eikä se saa olla raha-asiain ministeriön alaisena. Teollisuus-oikeuksien jäsenet saakoot tehdaslakien noudattamisen valvonnassa samanlaiset oikeudet kuin on tehdastarkastuksella.

7. Kieltämään ehdottomasti palkanmaksu tavarassa kaikkialla.

8. Järjestämään työläisten valitsevat edustajat valvomaan, että palkkataksat laaditaan oikein, valvomaan tavarantoiminnan

laatutarkastusta, sakoista kertyvien varojen käyttöä ja työläisten tehdasasuntoja.

Sellaista lakia, että kaikki poisvedot työläisten palkoista, tehtköön ne missä tarkoituksessa tahansa (sakot, raakityöstä j.n.e.), eivät saa yhteensä tehdä enempää kuin 10 kopeekkaa ruplalta.

9. Lakia tehtailijan vastuunalaisuudesta työläisille sattuneista työtapaturmista sekä tehtailijan velvollisuudesta todistaa työläisten syyllisyys.

10. Lakia, joka velvoittaa tehtailijat kustantamaan koulut ja antamaan lääkintäapua työläisille.

E. Talonpojille Venäjän sosialidemokraattinen puolue vaatii:

1. Lunastusmaksujen²⁹ lakkauttamista ja korvausta talonpojille heidän suorittamistaan lunastusmaksuista. Valtionkassaan liikaa maksettujen rahojen palauttamista takaisin talonpojille.

2. Palauttamaan talonpojille takaisin heiltä v. 1861 poisleikatut maat.

3. Talonpoikain ja tilanherrain maista suoritettavien maksujen ja verojen täydellistä tasa-suhtaisuutta.

4. Yhteistakuun³⁰ ja kaikkien sellaisten lakien kumoamista, jotka estävät talonpoikia määräämästä maittensa käytöstä.

OHJELMAN SELITYS

Ohjelma jakaantuu kolmeen pääosaan. Ensimmäisessä osassa esitetään kaikki ne näkökannat, joista ohjelman muut osat juontuvat. Tässä osassa osoitetaan, mikä asema työväenluokalla on nykyisessä yhteiskunnassa, mikä merkitys ja tarkoitus on sen taistelulla tehtailijoita vastaan ja minkälainen on työväenluokan poliittinen asema Venäjän valtiossa.

Toisessa osassa esitetään *puolueen tehtävä* ja osoitetaan, mikä suhde sillä on muihin poliittisiin suuntauksiin Venäjällä. Siinä puhutaan siitä, minkälaista pitää olla puolueen ja kaikkien luokkaeduistaan tietoisien työläisten toiminnan ja miten niiden pitää suhtautua Venäjän yhteiskunnan muiden luokkien etuihin ja pyrkimyksiin.

3:s osa sisältää puolueen käytännölliset vaatimukset. Tämä osa jakautuu kolmeen osastoon. 1:nen osasto sisältää vaatimuksen yleisistä valtiollisista uudistuksista. 2:nen osasto sisältää työväenluokan vaatimukset ja ohjelman. 3:s — vaatimukset talonpoikain hyväksi. Eräitä ennakkoselityksiä näihin osastoihin esitetään tuonnempana, ennen ohjelman käytännölliseen osaan siirtymistä.

A 1. Ohjelma puhuu ennen kaikkea suurtehtaiden nopeasta kasvusta, sillä se on nykyisen Venäjän tärkein ilmiö, joka muuttaa kokonaan kaikki vanhat elämänehdot, varsinkin työtätekevän luokan elämänehdot. Entisissä oloissa melkein kaiken rikkauden tuottivat pikkuisännät, jotka muodostivat väestön valtavan enemmistön. Väestö eli paikallaan kylissä ja tuotti suurimman osan tuotteista joko omaa kulutustaan varten tai ympäristökylien vähäisiä markkinoita varten, joiden yhteys muihin, naapurimarkkinoihin, oli vähäistä. Samat pikkuisännät työskentelivät tilanherroja varten ja tilanherrat pakoittivat heidät valmistamaan tuotteita pääasiallisesti omaa kulutusta varten. Kotituotteet annettiin jalostettaviksi käsityöläisille, jotka asuivat samoin kylissä tai kiersivät lähiseuduilla keräämässä töitä.

Mutta talonpoikain vapautuksen ajoista lähtien nämä kansanjoukkojen elämänehdot ovat muuttuneet täydellisesti: pienten käsityöliikkeiden tilalle alkoi ilmestyä suuria tehtaita, jotka kasvoivat tavattomalla nopeudella; ne syrjäyttivät pikkuisäntiä, tehden heistä palkkatyöläisiä, ja pakoittivat sadat ja tuhannet työläiset työskentelemään yhdessä, tuottaen valtavia määriä tavaroita, joita myytiin kaikkialla Venäjällä.

Talonpoikain vapautus hävitti pois väestön paikallaolon ja asetti talonpojat sellaisiin oloihin, etteivät he enää voineet saada elatustaan heille jääneistä pienistä maatilkkusista. Kansaa lähti suurin joukoin etsimään ansiotyötä, menen tehtaisiin sekä rakentamaan rautateitä, joilla Venäjän eri osat yhdistettiin toisiinsa ja jotka kuljettivat kaikkialle suurtehtaiden tuotteita. Joukottain väkeä lähti ansiotöihin kaupunkeihin ja työskenteli tehdas- ja kaupparakennusten rakennustyömailla, kuljetti polttoaineita tehtaille ja valmisti tarveaineita niille. Ja vihdoin suuri joukko ihmisiä teki kotityötä, jota antoivat kauppiaat ja tehtailijat, jotka eivät ehtineet laajentaa laitoksiaan. Samanlaisia muutoksia tapahtui maanviljelyksessä, tilanherrat alkoivat tuottaa

viljaa myytäväksi, talonpoikain ja kauppiaiden keskuudesta nousi suurviljelijöitä, ulkomaille alettiin myydä satoja miljoonia puutia viljaa. Tuotantoon tarvittiin palkkatyöläisiä, ja sadat tuhannet ja miljoonat talonpojat hylkäsivät pienoiset maasuutensa ja lähtivät batrakeiksi ja päivätyöläisiksi uusille isännille, jotka tuottivat viljaa myytäväksi. Juuri tätä vanhojen elämänehtojen muuttumista ohjelma kuvailee sanomalla, että suurtehtaat saattavat taloudelliseen häviöön pienet kotiteollisuudenharjoittajat ja talonpojat ja tekevät heistä palkkatyöläisiä. Pientuotannon tilalle tulee kaikkialla suurtuotanto, ja tässä suurtuotannossa työläisjoukot ovat jo pelkkiä palkkalaisia, jotka tekevät palkkaa vastaan työtä kapitalistille, joka omistaa äärettömän suuria pääomia, rakennuttaa valtavia verstaiteja, ostelee materiaalimassoja ja pistää kaiken tästä yhdistettyjen työläisten joukkotuotannosta koituvan voiton taskuunsa. Tuotanto on tullut kapitalistiseksi ja se painaa armottomasti ja säälimättä kaikkia pikkuisäntiä, murtaen heidän paikallaanelämisen kylissä ja pakoittaen heidät kiertämään tavallisina sekatyöläisinä maan äärestä toiseen myymässä työtään pääomalle. Yhä suurempi ja suurempi osa väestöstä irtaantuu lopullisesti maaseudusta ja maataloudesta ja hankkiutuu kaupunkeihin, tehdas- ja teollisuuskyliin ja -asutuksiin, muodostaen erikoisen ihmisluokan, jolla ei ole mitään omaisuutta, pelkästään työvoimansa myynnillä elävien palkkatyöläisproletaarien luokan.

Siinä ovat ne maan elämässä tapahtuneet valtavat muutokset, joita suurtehtaat ovat aiheuttaneet: suurtuotanto tulee pientuotannon tilalle, pikkuisännät muuttuvat palkkatyöläisiksi. Mitä tämä muutos sitten merkitsee koko työtätekeväälle kansalle ja mihin se johtaa? Siitä ohjelmassa edelleen puhutaankin.

A 2. Pientuotannon vaihtumisesta suurtuotannoksi seuraa se, että yksityisen isännän pienten rahavarojen tilalle tulevat valtavat pääomat, pienten, mitättömien voittojen tilalle tulevat miljoonavoitot. Siksi kapitalismin kasvu johtaa kaikkialla ylellisyyden ja rikkauten kasvuun. Venäjällä syntyi kokonainen suurten rahaporhojen, tehtailijoiden, rautateiden omistajien, kauppiaiden ja pankkiirien luokka, syntyi kokonainen ihmisluokka, joka elää tuloilla rahapääomista, joita annetaan korkoa vastaan teollisuudenharjoittajille; suurmaanomistajat ovat rikastuneet, he kun saavat

talonpojilta paljon maanlunastusmaksuja, käyttävät hyväkseen näiden maantarvetta korottaakseen vuokralleannettavan maan hintoja ja perustavat kartanoissaan suuria sokeri- ja viinatehtaita. Ylellisyys ja tuhlaavaisuus kaikkien näiden rikkaiden luokkien keskuudessa on paisunut ennenkuulumattoman suureksi, ja suurkaupunkien pääkatujen varsille ovat kohonneet heidän ruhtinaalliset palatsinsa ja ylelliset linnansa. Mutta työläisen asema on käynyt yhä huonomaksi sitä mukaa, kun kapitalismi on kasvanut. Vaikka ansiotulot talonpoikain vapauttamisen jälkeen paikotellen kohosivatkin, niin ne kohosivat sangen vähän ja vain vähäksi aikaa, sillä maaseudulta virtaava näлкиintynyt väki polki palkat alhaisiksi, kun taas ruoka- y.m. elämäntarvikkeiden hinnat yhä nousivat, joten työläiset saivat kohonneillakin palkoillaan entistä vähemmän toimeentulotarvikkeita; ansiotöitten löytäminen kävi yhä vaikeammaksi ja vaikeammaksi, ja rikkaiden ylellisten palatsien rinnalle (tai laitakaupungeille) kohosi työläisten hökkeleitä, työläisten, joiden oli pakko asua kellarikerroksissa, täyteen ahde- tuissa kosteissa ja kylmissä asunnoissa tahi suorastaan maamajoissakin uusien teollisuuslaitosten lähettyvillä. Yhä suuremmaksi paisuva pääoma ahdisti entistä kovemmin työläisiä tehden heistä rutiköyhiä, pakoittaen heidät antamaan kaiken aikansa tehtaalle, ajaen työhön työläisten vaimot ja lapset. Tällainen siis on se ensimmäinen muutos, mihin kapitalismin kasvu vie: suunnattomat rikkaudet kasaantuvat vähäisen kapitalistiryhmän käsiin, ja kansanjoukot muuttuvat rutiköyhiksi.

Toinen muutos on se, että pientuotannon vaihtuminen suurtuotannoksi on saanut aikaan monia parannuksia tuotannossa. Ennen kaikkea yksitellen, erillisesti kussakin pikku verstaassa ja kullakin pikkuisännällä erikseen suoritettun työn tilalle tuli sellaisten yhdistettyjen työläisten työ, jotka tekevät työtä yhdessä samassa tehtaassa, samalle maanomistajalle, samalle urakoitsijalle. Yhteinen työ on paljon tuloksellisempaa (tuottoisampaa) kuin yksikseen työskentely ja se tekee mahdolliseksi tuottaa tavaroita paljon helpommin ja nopeammin. Mutta kaikista näistä parannuksista hyötyy yksin kapitalisti, joka maksaa työläisille heidän omat roponsa ja anastaa ilmaiseksi kaiken työläisten yhdistetystä työstä koituvan hyödyn. Kapitalisti osoittautuu entistä voimakkaammaksi, työläinen entistä heikommaksi,

koska hän tottuu vain johonkin yhteen työhön ja hänen on vaikeampi siirtyä toisenlaiseen työhön, vaihtaa ammattia.

Toisena ja paljon tärkeämpänä parannuksena tuotannossa ovat *koneet*, joita kapitalisti ottaa käyttöön. Koneiden käytön johdosta työn tuloksellisuus lisääntyy moninkertaiseksi; mutta kapitalisti kääntää kaiken siitä koituvan hyödyn työläisiä vastaan: käyttäen hyväkseen sitä, että koneet vaativat vähemmän fyysillistä työtä, hän panee koneiden ääreen naisia ja lapsia maksaen heille pienempää palkkaa. Käyttäen hyväkseen sitä, että konetyössä tarvitaan paljon vähemmän työläisiä, hän ajaa heitä joukottain pois tehtaasta ja käyttää tätä työttömyyttä orjuuttaakseen työläisiä entistä kovemmin, pidentääkseen työpäivää, riistääkseen työläiseltä yölevon ja tehdäkseen hänet pelkäksi koneen lisäkkeeksi. Koneiden aiheuttama ja alituisesti lisääntyvä työttömyys johtaa nyt työläisen täydelliseen turvattomuuteen. Hänen taitonsa menettää nyt arvon, hänet on helppo korvata tavallisella sekatyöläisellä, joka perehtyy pian koneeseen ja tulee mielellään työhön pienemmällä palkalla. Jokainen yritys puolustaa itseään entistä suuremmalta pääoman kuristukselta johtaa lopputilin saamiseen. Yksinään työläinen osoittautuu aivan turvattomaksi pääoman edessä, kone uhkaa murskata hänet.

A 3. Edellisen kohdan selityksessä me osoitimme, että yksinään työläinen on voimaton ja turvaton koneita käyttöön ottavan kapitalistin edessä. Työläisen täytyy hinnalla millä hyvänsä etsiä keinoja tehdäkseen vastarintaa kapitalistille, puolustaakseen itseään. Ja sellaisen keinon he löytävät *yhteenliittymisestä*. Työläinen, joka yksinään on voimaton, muuttuu voimaksi liittyessään yhteen tovereittensa kanssa, hän saa mahdollisuuden taistella kapitalistia vastaan ja antaa hänelle vastaiskuja.

Yhteenliittyminen käy välttämättömäksi työläiselle, jota vastassa on jo suurpääoma. Mutta onko mahdollista liittää yhteen toisilleen vierasta eri tahoilta kertynyttä väkeä, vaikka se työskenteleekin samassa tehtaassa? Ohjelma osoittaa ne ehdot, jotka valmistavat työläisiä yhtymään ja kehittävät heissä kykyä ja taitoa liittyä yhteen. Nämä ehdot ovat seuraavat: 1) suurtehdas koneellisine tuotantoinen, joka vaatii vakinaista työtä läpi vuoden, hävittää kokonaan työläisen yhteydet maahan ja omaan talouteen tehden hänestä täydellisen proletaarin. Mutta

oma talous pienellä maapalstalla oli eristänyt työläisiä toisistaan, oli antanut kullekin heistä jonkinlaisen erikoisen pyrkimyksen, joka poikkesi hänen toverinsa pyrkimyksistä ja oli siten esteenä heidän yhteenliittymiselleen. Työläisen irtaantuminen maasta hävittää pois nämä esteet. 2) Edelleen, safojen ja tuhansien työläisten yhteinen työskentely jo sinänsä totuttaa työläiset pohtimaan yhdessä tarpeitaan, toimimaan yhdessä, osoittaen havainnollisesti koko työläisjoukon etujen ja aseman samanlaisuuden. 3) Vihdoin työläisten alituiset siirtymiset tehtaasta toiseen totuttavat heitä vertailemaan oloja ja järjestystä eri tehtaissa, rinnastamaan niitä toisiinsa, saavat heidät vakuuttuneiksi siitä, että riisto on kaikissa tehtaissa samanlaista, ottamaan oppia toisten työläisten kokemuksista, joita heillä on yhteentoista kapitalistien kanssa, ja siten lujittavat työläisten yhteenliittymistä ja solidaarisuutta. Juuri nämä ehdot yhdessä ovatkin johtaneet siihen, että suurtehtaiden ilmes-tyminen on saanut aikaan työläisten yhteenliittymisen. Venäjän työläisten keskuudessa tämä yhteenliittyminen ilmenee useimmin ja voimakkaimmin lakoissa (siitä, miksi työläisemme eivät voi yhdistyä liittojen tai kassojen muodossa, me puhumme myöhemmin). Mitä voimakkaammin suurtehtaat kehittyvät, sitä tiheämmiksi, voimakkaammiksi ja sitkeämmiksi käyvät työläisten lakot, joten siis mitä voimakkaampaa on kapitalismin harjoittama sorto, sitä välttämättömämpää on työläisten yhteinen vastarinta. Lakot ja erilliset työläiskapinat, kuten ohjelmassa sanotaan, ovat nykyään mitä laajimmin levinnyt ilmiö Venäjän tehtaissa. Mutta ne käyvät riittämättömiksi sitä mukaa, kun kapitalismi edelleen kasvaa ja lakot lisääntyvät. Tehtailijat ryhtyvät niitä vastaan yhteisiin toimenpiteisiin: he tekevät keskenään liiton, värväävät työläisiä toisilta paikkakunnilta, he pyytävät apua valtiovallalta, joka auttaa heitä nujertamaan työläisten vastarinnan. Työläisiä vastassa ei enää ole kunkin eri tehtaan yksityinen tehtailija, vaan heitä vastassa on *koko kapitalistiluokka* ja sitä auttava hallitus. *Koko kapitalistien luokka* ryhtyy taisteluun koko *työläisluokkaa* vastaan etsien yhteisiä toimenpiteitä lakkoja vastaan, hankkien hallitukselta työväenvastaisia lakeja, siirtäen tehtaita etäisemmille seuduille, ryhtyen jakamaan töitä kotiin sekä tuhansiin muihin juoniin ja temppuihin työläisiä vastaan. Yksityisen tehtaan, vieläpä yksityisen

teollisuusalankin työläisten yhtyminen osoittautuu riittämättömäksi vastustamaan koko kapitalistiluokkaa, ja *koko työväenluokan* yhteistoiminta käy ehdottoman välttämättömäksi. Näin työläisten erillisistä kapinoista kasvaa esiin koko työväenluokan taistelu. Työläisten taistelu tehtailijoita vastaan muuttuu *luokkataisteluksi*. Kaikkia tehtailijoita yhdistää sama etupyrkimys: pitää työläiset kuuliaisina ja maksaa heille mahdollisimman vähän työpalkkaa. Ja tehtailijat huomaavat, etteivät he voi puolustaa asemiaan muuten kuin koko tehtailijaluokan yhteistoiminnalla eikä muuten kuin saamalla vaikutusta valtiovaltaan. Aivan samoin työläisiäkkin liittää yhteen sama, yhteinen etupyrkimys: estää pääoma kuristamasta heitä ja puolustaa oikeuttaan elää ja saada inhimillinen toimeentulo. Ja työläisetkin tulevat aivan samoin vakuuttuneiksi siitä, että heillekin on välttämätöntä yhteenliittyminen, koko luokan — työväenluokan — yhteistoiminta, ja että sitä varten täytyy pyrkiä saamaan vaikutusta valtiovaltaan.

A 4. Me selitimme, millä tavoin ja minkä vuoksi tehdastyöläisten taistelu tehtailijoita vastaan muodostuu luokkataisteluksi, työväenluokan — proletarien — taisteluksi kapitalistien luokkaa — porvaristoa — vastaan. Herää kysymys, mikä merkitys tällä taistelulla on koko kansalle ja kaikille työtätekeville? Nykyoloissa, joista me jo puhuimme 1:sen kohdan selityksessä, palkkatyöläisten avulla harjoitettu tuotanto syrjäyttää yhä enemmän ja enemmän pientalouden. *Palkkatyöllä elävien* ihmisten luku lisääntyy nopeasti, eikä ainoastaan vakinaisten tehdastyöläisten luku lisääny, vaan vieläkin enemmän lisääntyy niiden talonpoikain luku, joiden täytyy eläköseen etsiä itselleen tuota samaa palkkatyötä. Nykyään on palkkatyö, työ kapitalistin hyväksi, tullut jo yleisimmäksi työmuodoksi. Pääoman herruus työn yli on vallannut suuret väestöjoukot ei ainoastaan teollisuudessa, vaan myöskin maanviljelyksessä. Juuri tämän palkkatyön riiston, joka on nykyisen yhteiskunnan perustana, suurtehtaat kehittävät korkeimmilleen. Kaikki riistomenetelmät, joita kaikki kapitalistit käyttävät teollisuuden kaikilla aloilla ja joista kärsivät Venäjän työtätekevän väestön suuret joukot kokonaisuudessaan, — kasaantuvat täällä, näissä tehtaissa yhteen, voimistuvat, tulevat pysyväksi säännöksi, leviävät työn ja työläisen elämän kaikille aloille, luovat kokonaisen komennon, kokonaisen järjestelmän, jonka avulla

kapitalisti puristaa mehun työläisestä. Selitämme tätä esimerkillä: aina ja kaikkialla jokainen työhön palkkautunut levähtää ja lopettaa työnteon pyhäpäiväksi, jos sitä paikkakunnalla vietetään. Aivan toisin on laita tehtaassa: palkattuaan työläisen tehdas käyttää häntä jo miten haluaa välittämättä vähääkään työläisen tottumuksista, hänen totunnaisista elämäntavoistaan, perhesuhteistaan, henkisistä tarpeistaan. Tehdas ajaa hänet työhön silloin, kun se on sille tarpeen, pakoittaa hänet sopeuttamaan koko elämänsä tehtaan vaatimukseen, pakoittaa rikkomaan yhtäjaksoisen leponsa, pakoittaa työskentelemään vuorotyössä sekä öisin että pyhäpäivinä. Tehdas turvautuu kaikkiin väärinkäytöksiin, joita suinkin voidaan ajatella työaikaan nähden, ja samalla se saattaa voimaan omat „sääntönsä”, oman „järjestyksensä”, jotka ovat pakollisia jokaiselle työläiselle. Tehdasjärjestys on tarkoituksellisesti laadittu sellaiseksi, että sen avulla voitaisiin palkatusta työläisestä puristaa ulos koko se työmäärä, minkä hän voi antaa, puristaa se ulos mahdollisimman nopeasti ja sitten heittää hänet ulos! Toinen esimerkki. Jokainen työhön palkkautuva sitoutuu tietysti tottelemaan isäntää ja tekemään mitä käsketään. Mutta sitoutuessaan tekemään väliaikaista työtä palkkautunut ei lainkaan luovu tahdostaan; jos hän pitää isännän vaatimusta vääränä tai liiallisena, hän lähtee pois. Tehdas taas vaatii, että työläinen luopuisi kokonaan tahdostaan; se panee käytäntöön kurin, pakoittaa työläisen kellonsoiton mukaan ryhtymään työhön ja lopettamaan sen, se ottaa itselleen oikeuden rangaista työläistä, ja itsensä laatimien sääntöjen jokaisesta rikkomisesta se sakottaa työläistä tai tekee poistoja hänen palkastaan. Työläisestä tulee valtavan koneaparaatin osa: hänen pitää olla yhtä kuuliainen, orjuutettu ja tahdoton kuin on itse konekin.

Vielä 3:s esimerkki. Jokainen työhön palkkautunut on useinkin tyytymätön isäntään, tekee häntä vastaan valituk- sia oikeudelle tai viranomaiselle. Sekä viranomainen että oikeus ratkaisevat riidan tavallisesti isännän eduksi, pitävät hänen puoltaan, mutta tämä isäntien etujen valvominen ei perustu yleiseen sääntöön tai lakiin, vaan erinäisten virkamiesten palvelushaluisuuteen, jotka puolustavat toisinaan enemmän, toisinaan vähemmän, ja jotka ratkaisevat asian väärin isännän eduksi joko sen vuoksi, että he ovat isännän tuttavია, tai sen vuoksi, etteivät he tunne työoloja eivätkä

kykene ymmärtämään työläistä. Jokainen tällaisen vääryyden tapaus erikseen riippuu jokaisesta eri kiistasta työläisen ja isännän välillä, jokaisesta yksityisestä virkamiehestä. Tehdas sen sijaan yhdistää yhteen sellaisen määrän työläisiä, saattaa ahdistelun niin pitkälle, että käy mahdottomaksi käsitellä jokaista tapausta erikseen. Syntyy yleisiä sääntöjä, säädetään kaikkia velvoittava laki työläisten suhteista tehtailijoihin. Ja tässä laissa isäntien etujen ajaminen vahvistetaan jo valtiovallan voimalla. Yksityisten virkamiesten harjoittamien vääryyksien tilalle tulee itse lain vääryys. Ilmestyy esim. sellaisia sääntöjä, että rokulin takia työläinen ei menetä ainoastaan työpalkkaansa, vaan maksaa vielä sakkoa, mutta kun isäntä panee työläisen olemaan jouten, niin hän ei maksa tälle mitään; että isäntä voi erottaa työläisen töykeyden takia, mutta työläinen ei saa samasta syystä ottaa häneltä eroa; että isäntä saa omin luvun määrätä sakkoja, poistoja palkasta tai vaatia ylityötä j.n.e.

Kaikki nämä esimerkit osoittavat meille, millä tavalla tehdas voimistaa työläisten riistoa ja tekee tämän riiston aivan yleiseksi, tekee siitä kokonaisen „järjestelmän”. Työläinen joutuu jo nyt tahtoen tai tahtomattaan olemaan tekemisissä ei yksityisen isännän ja hänen tahtonsa sekä kiristyksensä kanssa, vaan koko isäntäluokan mielivallan ja kiristyksen kanssa. Työläinen näkee, ettei hänen sortajanaan ole jokin yksi kapitalisti, vaan koko kapitalistiluokka, sillä kaikissa laitoksissa on samanlainen riistojärjestelmä; yksityinen kapitalisti ei edes voi poiketa tästä järjestelmästä: jos hänen päähänsä pälkähtäisi esim. lyhentää työpäivää, niin tavarat tulisivat hänelle kalliimmiksi kuin hänen naapurilleen, toiselle tehtailijalle, joka pakoittaa työläisen tekemään samasta maksusta kauemmin työtä. Saadakseen parannuksen asemaansa työläinen joutuu nykyisin tekemisiin kokonaisen yhteiskuntajärjestelmän kanssa, jonka tarkoituksena on työn riistäminen pääoman avulla. Työläistä vastassa ei ole enää jonkin yhden virkamiehen yksityinen väärinkäytös, vaan itse valtiovallan harjoittama vääryys, se kun ottaa turviinsa koko kapitalistiluokan ja säättää tämän luokan hyväksi lakeja, jotka ovat kaikille pakollisia. Näin tehdastyöläisten taistelu tehtailijoita vastaan muuttuu kiertämättömästi taisteluksi koko kapitalistiluokkaa vastaan, koko tätä yhteiskuntajärjestelmää vastaan, joka perustuu pääoman harjoittamaan työn riistämiseen. Sen tähden työläisten taistelu

saakin yhteiskunnallisen merkityksen, se muodostuu kaikkien työtätekevien puolesta käytäväksi taisteluksi kaikkia vieraalla työllä eläviä luokkia vastaan. Siksi työläisten taistelu aloittaa uuden ajanjakson Venäjän historiassa ja merkitsee työläisten vapautuksen sarastusta.

Mihin perustuu kapitalistiluokan valta koko työtätekevän kansan suurten joukkojen yli? Siihen, että kapitalistien käsissä, heidän yksityisomistuksessaan, ovat kaikki tehtaat, kaivokset, koneet, työvälaineet; siihen, että heidän hallussaan on suunnattomat määrät maata (enemmän kuin $\frac{1}{3}$ kaikista Euroopan Venäjän maista kuuluu vajaalle puolelle miljoonalle maanomistajalle). Työläisten, jotka eivät itse omista mitään työvälaineita eikä raaka-aineita, täytyy myydä työvoimansa kapitalisteille, jotka maksavat heille vain sen verran, mikä on välttämätöntä heidän ylläpitoonsa, ja kaiken ylijäämän, jonka työ tuottaa, he pistävät taskuunsa; he maksavat siis vain osan työhön käytetystä työajasta ja muun osan anastavat itselleen. Koko se rikkauden lisäys, minkä työläisjoukkojen yhdistetty työ tai tuotannon parannukset saavat aikaan, joutuu kapitalistiluokalle, ja työläiset, jotka raatavat sukupolvesta sukupolveen, jäävät samanlaisiksi omistamattomiksi proletaareiksi. Sen tähden on vain yksi keino, jolla voidaan lopettaa pääoman harjoittama työn riisto, nimittäin: työvälaineiden yksityisomistuksen hävittäminen, kaikkien tehtaiden, kaivosten samoin kuin kaikkien suurten kartanoiden y.m. siirtäminen koko yhteiskunnan haltuun ja työläisten itsensä ohjaaman yhteisen, sosialistisen tuotannon harjoittaminen. Silloin yhteisellä työllä tuotetut tarvikkeet tulevat työtätekevien itsensä hyväksi ja toimeentulonsa yli tuottamansa ylijäämä tulee palvelemaan työläisten omien tarpeiden tyydyttämistä, heidän kaikkien kykyjensä kehittämistä täyteen mittaansa sekä tieteen ja taitteen kaikkien saavutusten käyttämistä tasavertaisesti. Siksi ohjelmassa osoitetaankin, että työläisten taistelu kapitalisteja vastaan voi päättyä vain siihen. Mutta sitä varten on välttämätöntä, että poliittinen valta, s.o. valtion hallintovalta, siirtyy hallitukselta, joka on kapitalistien ja maanomistajien vaikutuksen alainen, tai hallitukselta, joka muodostuu välittömästi kapitalistien keskuudesta valituista edustajista, työväenluokan käsiin.

Sellainen on työväenluokan taistelun lopullinen päämäärä ja sellainen on sen täydellisen vapautuksen ehto. Tähän

lopulliseen päämäärään pitää tietösten, yhteenliittyneiden työläisten pyrkiä; mutta meillä Venäjällä nämä työläiset kohtaavat vielä äärettömiä esteitä, jotka vaikeuttavat heidän taisteluaan vapautuksensa puolesta.

A 5. Taistelua kapitalistiluokan herruutta vastaan käyvät nykyisin jo kaikkien Euroopan maiden työläiset sekä Amerikan ja Australian työläiset. Työväenluokan yhdistyminen ja yhteentiiivistyminen ei rajoitu yhden maan tai yhden kansallisuuden puitteisiin: eri maiden työväenpuolueet julistavat kuuluvasti koko maailman työläisten etujen ja tarkoituksiperien täydellistä yhtäläisyyttä (solidaarisuutta). He kokoontuvat yhteen yhteisiin kongresseihin, esittävät yhteisiä vaatimuksia kaikkien maiden kapitalistiluokalle, säätävät koko yhdistyneen ja vapautukseensa pyrkivän proletariaatin kansainvälisen juhlapäivän (toukokuun 1 päivän) tiivistäen kaikkien kansallisuuksien ja kaikkien maiden työväenluokan yhdeksi suureksi työläisarmeijaksi. Tämän kaikkien maiden työläisten yhdistymisen tekee välttämättömäksi se, että kapitalistiluokka, jolla on valta työläisten yli, ei rajoita valtaansa vain yhteen maahan. Kauppayhteydet eri valtioiden välillä käyvät yhä kiinteämmiksi ja laajemmiksi; pääomaa siirtyy alituisesti maasta toiseen. Pankit, nuo valtavat pääomavarastot, jotka kokoavat pääomia kaikkialta ja jakavat niitä lainaksi kapitalisteille, muuttuvat kansallisista kansainvälisiksi, ne kokoavat pääomia kaikista maista ja jakavat niitä Euroopan ja Amerikan kapitalisteille. Suunnattomia osakeyhtiöitä ei perusteta enää kapitalististen liikeyritysten järjestämiseksi yhteen maahan, vaan useampiin samalla kertaa; ilmaantuu kapitalistien kansainvälisiä yhtiöitä. Pääoman herruus on kansainvälistä. Senpä vuoksi kaikkien maiden työläisten vapaustaistelukin voi menestyä vain työläisten käydessä yhteistä taistelua kansainvälistä pääomaa vastaan. Senpä vuoksi venäläisen työläisen toverina taistelussa kapitalistiluokkaa vastaan onkin sekä saksalainen, puolalainen että ranskalainen työmies aivan samoin kuin hänen vihollisiaan ovat sekä venäläiset, puolalaiset että ranskalaiset kapitalistit. Niinpä ulkomaalaiset kapitalistit ovat viime aikoina erittäin mielellään siirtäneet pääomiaan Venäjälle, rakennuttaneet Venäjälle tehtaittensa haaraosastoja ja perustaneet yhtiöitä uusien liikeyritysten aloittamiseksi Venäjällä. He käyvät ahnaasti nuoren maan kimppuun, missä hallitus suosii ja mielistelee pääomaa enemmän kuin

missään muualla, missä he tapaavat vähemmän yhdistyneitä ja vähemmän vastarintaan pystyviä työläisiä kuin Lännessä ja missä työläisten elintaso ja sen vuoksi myöskin heidän työpalkkansa on paljon alhaisempi, joten ulkomaalaiset kapitalistit voivat saada äärettömiä, heidän kotimaassaan tuntemattomia voittoja. Kansainvälinen pääoma on jo kurottanut kätensä Venäjällekin. Venäläiset työläiset ojentavat kätensä kansainväliselle työväenliikkeelle.

A 6. Puhumme jo siitä, miten suuret tehtaot saattavat pääoman harjoittaman työn sortamisen äärimmilleen, kuinka ne luovat kokonaisen riistomenetelmien järjestelmän; kuinka työläiset, noustessaan taisteluun pääomaa vastaan, päätyvät kiertämättä kaikkien työläisten yhdistymisen välttämättömyyteen, koko työväenluokan yhteisen taistelun välttämättömyyteen. Tässä taistelussa kapitalistiluokkaa vastaan työläiset törmäävät yhteen valtakunnan yleisten lakien kanssa, jotka ottavat suojaansa kapitalistit ja heidän etunsa.

Mutta kun työläiset yhteenliittyneinä kykenevät pakoittamaan kapitalistit tekemään myönnytyksiä, kykenevät antamaan niille vastaiskuja, niin työläiset voisivat yhteenliittymisellään vaikuttaa aivan samoin valtion lakeihin ja saada niihin muutoksia. Kaikkien muiden maiden työläiset tekevätkin niin, mutta Venäjän työläiset eivät voi välittömästi vaikuttaa valtioon. Työläiset on Venäjällä pantu sellaisiin oloihin, joiden vallitessa heillä ei ole alkeellisimpiakaan kansalaisoikeuksia. He eivät saa kokoontua eivätkä harkita yhdessä asioitaan, perustaa liittoja eivätkä painattaa julistuksiaan, toisin sanoen — valtion lait eivät ole ainoastaan laaditut kapitalistiluokan etujen mukaisiksi, vaan ne suoranaisesti riistävät työläisiltä kaiken mahdollisuuden vaikuttaa näihin lakeihin ja saada niihin muutoksia. Näin tapahtuu siksi, että Venäjällä (ja kaikista Euroopan valtioista ainoastaan Venäjällä) on tähän saakka säilynyt itsevaltaisen hallituksen rajoittamaton valta, toisin sanoen sellainen valtiojärjestelmä, jonka vallitessa koko kansaa velvoittavia lakeja voi säätää yksistään tsaari oman harkintansa mukaan, ja näitä lakeja voivat panna täytäntöön yksistään tsaarin nimittämät virkamiehet. Kansalaisilla ei ole minkäänlaista osuutta lakien säätämiseen, niiden pohtimiseen, uusien ehdottamiseen ja vanhojen kumoamisen vaatimiseen. Heillä ei ole minkäänlaista oikeutta vaatia

virkamiehiltä tilintekoa, valvoa heidän toimintaansa, syyttää heitä oikeudessa. Kansalaisilla ei ole edes oikeutta pohtia valtion asioita: he eivät saa järjestää kokouksia eivätkä perustaa liittoja ilman näiden samojen virkamiesten lupaa. Virkamiehet ovat siis sanan täydessä merkityksessä vastuuvollisuutta vailla; he muodostavat ikään kuin kansalaisten yläpuolella olevan erikoisen kastin. Virkamiesten vastuuttomuus ja mielivalta sekä se, että itse väestöltä on tykkäänään tukittu suu, saavat aikaan sellaisia huutavia vallan väärinkäytöksiä virkamiesten taholta ja sellaisia tavallisen rahvaan oikeuksien loukkauksia, mitkä ovat tuskin mahdollisia missään muussa Euroopan maassa.

Täten siis Venäjän hallitus on lain mukaan aivan rajoittamaton, sitä pidetään aivan kuin kansasta kokonaan riippumattomana, kaikkien säätyjen ja luokkien yläpuolella olevana. Mutta jos asianlaita olisi todella siten, niin miksi sitten kaikissa yhteenotoissa työläisten ja kapitalistien välillä sekä laki että hallitus ovat aina kapitalistien puolella? Miksi sitten kapitalistit ovat saaneet yhä suurempaa kannatusta sitä mukaa, kun heidän lukumääränsä lisääntyy ja rikkautensa kasvaa,— mutta työläiset ovat kohdanneet yhä enemmän ja enemmän vastarintaa ja ahdistelua?

Itse asiassa hallitus ei ole luokkien yläpuolella ja se ottaa suojelukseensa yhden luokan toista luokkaa vastaan, ottaa suojelukseensa omistavien luokan omistamattomia vastaan, kapitalistit työläisiä vastaan. Rajoittamaton hallitus ei voikaan hallita näin ääretöntä valtiota, ellei se myöntäisi omistaville luokille kaikenlaisia helpotuksia ja etuisuuksia.

Vaikka hallitus onkin lain mukaan rajoittamaton ja riippumaton valta, niin todellisuudessa kapitalisteilla ja maanomistajilla on tuhansia keinoja vaikuttaa hallitukseen ja valtion asioihin. Heillä on omat, lain tunnustamat säätylaitoksensa, aatelis- ja kauppiasyhdistyksensä, kauppa- ja manufaktuurikomiteansa y.m.s. Heidän valinnalliset edustajansa joko tulevat välittömästi virkamiehiksi ja osallistuvat valtion hallitsemiseen (esim. aatelismarsalkat) tahi kutsutaan heitä jäseniksi kaikenlaisiin valtion laitoksiin: tehtailijat esim. ovat lain mukaan jäseninä tehdasasiain hallinnoissa (jotka ovat tehdastarkastuksen päällystönä) valiten niihin omia edustajiaan. Mutta he eivät rajoitu tähän välittömään osallistumiseen valtion hallintaan. Yhdistyksissään he pohtivat valtion lakeja ja laativat ehdotuksia, ja hallitus

tavallisesti kysyy joka asiasta heidän mielipidettään, se esittää heille jonkin luonnoksen ja pyytää heitä tekemään huomautuksiaan sen johdosta.

Kapitalistit ja maanomistajat pitävät yleisvenäläisiä edustajakokouksia, joissa pohtivat asioitaan suunnitellen erilaisia toimenpiteitä oman luokkansa eduksi, esittävät kaikkien aatelis-tilanherrojen tai „koko Venäjän kauppiaskunnan” nimessä anomuksia uusien lakien säätämisestä ja muutoksien tekemisestä vanhoihin. He voivat käsitellä asioitaan lehdissä, sillä niin kovasti kuin hallitus ehdistaakin lehdistöä sensuurillaan, se ei uskalla edes ajatellakaan kieltää omistavilta luokilta oikeutta käsitellä asioitaan. Heillä on kaikenlaisia teitä ja pääsykeinoja valtiovallan korkeimpien edustajien luo, ja he voivat helpommin pohtia alempien virkamiesten mielivaltaa, voivat saada helposti kumotuksi erikoisen haitalliset lait ja säädökset. Ja vaikka missään muussa maassa koko maailmassa ei olekaan niin paljon lakeja ja säädöksiä, sellaista tavatonta poliisiholhousta hallituksen taholta, joka ottaa ennakolta huomioon kaikenlaiset pikkuseikatkin ja halpaannuttaa kaiken elävän toiminnan,—niin ei missään muussa maassa koko maailmassa niin helposti rikota noita porvarillisia säädöksiä eikä niin helposti kierretä noita poliisilakeja yksistään korkeamman päällystön armollisesta suostumuksesta. Eikä tätä armollista suostumusta koskaan kielletä³¹.

B 1. Tämä ohjelman kohta on tärkein, se on pääkohta, sillä se osoittaa, mitä pitää olla työväenluokan etuja puolustavan puolueen toiminnan ja kaikkien tietoisten työläisten toiminnan. Se osoittaa, kuinka sosialismin pyrkimykset, pyrkimykset ihmisen harjoittaman toisen ihmisen iänikuisen riiston lopettamiseksi on yhdistettävä siihen kansanliikkeen, jonka suurtehtaiden luomat elämänotot synnyttävät.

Puolueen toiminnan pitää olla työläisten luokkataistelun edistämistä. Puolueen tehtävänä ei ole keksiä omasta päästä joitakin muotikeinoja työläisten avustamiseksi, vaan liittyä työväenliikkeen, tuoda siihen valoa, auttaa työläisiä tässä taistelussa, jota he ovat jo itse alkaneet käydä. Puolueen tehtävänä on puolustaa työläisten etuja ja edustaa koko työväenliikkeen etuja. Mutta miten pitää ilmetä tämän työläisten avustamisen heidän taistelussaan?

Ohjelmassa sanotaan, että tämän avun tulee olla, ensiksikin, työläisten luokkatietoisuuden kehittämistä. Edellä jo

puhuimme siitä, kuinka työläisten taistelu tehtailijoita vastaan muodostuu proletariaatin luokkataisteluksi porvaristoa vastaan.

Siellä sanomastamme näkyy, mitä työläisten luokkatietoisuudella on ymmärrettävä. Työläisten luokkatietoisuus on sitä, että työläiset ymmärtävät, että ainoa keino, jonka avulla he voivat asemaansa parantaa ja hankkia itselleen vapauden, on taistelu suurtehtaiden luomaa kapitalistien ja tehtailijain luokkaa vastaan. Edelleen, työläisten luokkatietoisuus merkitsee sen ymmärtämistä, että kyseessäolevan maan kaikkien työläisten edut ovat yhtäläiset, solidaariset, että kaikki he muodostavat yhden luokan, joka eroaa yhteiskunnan kaikista muista luokista. Vihdoin työläisten luokkatietoisuus merkitsee sitä, että työläiset ymmärtävät, että taikotusperiensä saavuttamiseksi työläisten on pyrittävä saamaan vaikutusta valtion asioihin, kuten maanomistajat ja kapitalistit ovat sitä saaneet ja edelleen pyrkivät saamaan.

Mutta millä tavalla työläiset pääsevät käsitykseen kaikesta tästä? Työläiset hankkivat tämän käsityksen ammentamalla sitä alituisesti siitä samasta taistelusta, jota he ovat alkaneet käydä tehtailijoita vastaan ja joka kehittyy yhä enemmän ja enemmän, kärjistyy ja vetää siihen osallistumaan yhä suuremman määrän työläisiä sitä mukaa, kun suurtehtaat kehittyvät. Oli aika, jolloin työläisten viha pääomaan kohtaan ilmeni vain sekavana vihantunteena riistäjiään kohtaan, hämäränä tietoisuutena siitä, että heitä sorretaan ja orjuutetaan, sekä haluna *kostaa* kapitalisteille. Taistelu ilmeni silloin työläisten erillisinä kapinoina, työläisten, jotka hävittivät rakennuksia, särkivät koneita, pieksivät tehdaspäällystä y.m.s. Se oli työväenliikkeen *ensimmäinen*, alkeellinen muoto, ja se oli välttämätön, sillä viha kapitalistia kohtaan on aina ja kaikkialla ollut ensimmäisenä sysäyksenä, joka herättää työläisissä pyrkimystä puolustaa itseään. Mutta Venäjän työväenliike on jo kasvanut ulos tästä alkeellisesta muodostaan. Kapitalismia kohtaan tunteensa epäselvän vihan asemesta työläiset ovat jo alkaneet ymmärtää työväenluokan ja kapitalistiluokan etujen vastakkaisuuden. Epäselvän sorrontunteen asemesta he ovat jo alkaneet ymmärtää, *nimenomaan millä ja nimenomaan miten* pääoma heitä ahdistaa, ja he nousevat vastustamaan sitä tai tätä sarron muotoa asettaen rajat pääoman ahdistukselle, puolustaen itseään kapitalistin ahneutta vastaan.

Kapitalistille kostamisen asemesta he siirtyvät nyt taistelemaan myönnytysten puolesta, alkavat esittää kapitalistiluokalle vaatimuksia toisen toisensa jälkeen ja vaativat itselleen työolojen parantamista, palkankorotusta ja työpäivän lyhentämistä. Jokainen lakko keskittää työläisten kaiken huomion ja kaikki ponnistukset milloin yhteen, milloin toiseen puoleen niistä olosuhteista, joihin työväenluokka on joutunut. Jokainen lakko aiheuttaa näiden olosuhteiden pohtimista, auttaa työläisiä arvioimaan niitä, ottamaan selkoa, miten pääoman ahdistus tällöin ilmenee ja millä keinoilla voidaan taistella tuota ahdistusta vastaan. Jokainen lakko kartuttaa koko työväenluokan kokemusta. Jos lakko onnistuu, niin se osoittaa sille työläisten yhteenliittymisen voiman ja innostaa toisia käyttämään hyväkseen tovereiden saavuttamaa menestystä. Jos se epäonnistuu, niin se panee harkitsemaan epäonnistumisen syitä ja etsimään parempia taistelumenetelmiä. Tämä kaikkialla Venäjällä nyt alkanut työläisten siirtyminen järkähtämättömään taisteluun jokapäiväisten tarpeittensa puolesta, taisteluun myönnytysten saamiseksi, parempien elämänehtojen, työpalkka- ja työehtojen puolesta, on Venäjän työläisten ottama valtava edistysaskel, ja sen tähden sosialidemokraattisen puolueen ja kaikkien tietoisien työläisten pitää kiinnittää päähuomiota tähän taisteluun, sen edistämiseen. Työläisten auttamisen pitää olla niiden kipeimpien jokapäiväisten tarpeiden osoittamista, joiden tyydyttämiseksi on taistelua käytävä, niiden syiden selittämistä, jotka erityisesti huonontavat niiden tai näiden työläisten asemaa, niiden tehdaslakien ja säädösten selittämistä, joiden rikkominen (ja kapitalistien petostempu) niin usein saattaa työläiset kaksinkertaisen rosvouksen alaisiksi. Auttamisen pitää olla työläisten vaatimusten täsmällisempää ja selvempää ilmaisemista ja niiden julkisuuteen saattamista, sopivimman hetken valitsemista vastarintaan ryhtymiselle, taistelutavan valitsemista, kummankin taisteluapuolen aseman ja voimien harkitsemista, sen harkitsemista, eikö löytyisi vieläkin parempaa taistelutapaa (mahdollisesti kirjelmän lähettäminen tehtailijalle tai kääntyminen tehdastarkastajan tai lääkärin puoleen, asianhaaroista riippuen, ellei ole ryhdyttävä suoraan päätä lakkoon j.n.e.).

Sanoimme, että Venäjän työläisten siirtyminen tällaiseen taisteluun osoittaa heidän ottaneen valtavan askeleen

eteenpäin. Tämä taistelu vie (johdattaa) työväenliikkeen suoralle tielle ja on varmana takeena sen jatkuvasta menestyksestä. Tässä taistelussa työväenjoukot oppivat ensiksikin tuntemaan ja erottamaan kapitalistisen riiston erilaiset menetelmät, vertailemaan niitä sekä lakeihin että omiin ehtoihinsa ja kapitalistiluokan etuihin. Käsitellessään eri riistomuotoja ja -tapauksia työläiset oppivat ymmärtämään koko riiston olemuksen ja merkityksen, oppivat ymmärtämään sen yhteiskuntajärjestelmän, joka perustuu pääoman harjoittamaan työn riistämiseen. Toiseksi, tässä taistelussa työläiset koettelevat voimiaan, oppivat liittymään yhteen, oppivat ymmärtämään yhteenliittymisen välttämättömyyden ja merkityksen. Tämän taistelun laajeneminen ja yhteenottojen käyminen yhä tiheämmiksi johtavat kiertämättömästi taistelun laajenemiseen, yhtenäisyystunnon ja solidaarisuuden tunteen kehittymiseen, aluksi saman seudun työläisten kesken, sitten koko maan työläisten ja koko työväenluokan kesken. Kolmanneksi, tämä taistelu kehittää työläisten poliittista tietoisuutta. Itse elämänolot ovat asettaneet suuret työväenjoukot sellaiseen asemaan, että (ne eivät voi) niillä ei ole aikaa eikä mahdollisuutta ajatella mitään valtiollisia kysymyksiä. Mutta työläisten taistelu tehtailijoita vastaan jokapäiväisten tarpeittensa puolesta sysää työläisiä itsestään ja kiertämättä valtiollisiin, poliittisiin kysymyksiin, kysymyksiin siitä, kuinka Venäjän valtiota hallitaan, kuinka lakeja ja säädöksiä säädetään ja kenen etuja ne palvelevat. Jokainen selkkaus tehtaassa johtaa työläiset ehdottomasti yhteenliittymään lakien ja valtiovallan edustajien kanssa. Työläiset joutuvat silloin ensi kerran kuulemaan „poliittisia puheita”. Aluksi vaikkapa tehdastarkastajilta, jotka selittävät heille, että se temppu, jolla tehtailija on heitä puristanut, perustuu tarkasti ohjesääntöön, jonka asianomainen virkavalta on vahvistanut ja joka jättää tehtailijan mielivaltaan puristaa työläisiä edelleenkin, tai että tehtailijan harjoittama sorto on täysin laillista, koska tehtailija käyttää vain oikeuttaan, nojautuu siihen ja siihen lakiin, jonka valtiovalta on vahvistanut ja jota se suojaa. Herrojen tarkastajien poliittisten selitysten lisäksi tulee toisinaan vieläkin hyödyllisempiä hra ministerin „poliittisia selityksiä”, joissa hän muistuttaa työläisille „kristillisen rakkauden” tunteista, joita heidän tulee osoittaa tehtailijoita kohtaan siitä, että nämä kasaavat miljoonia

työläisten työn kustannuksella. Sitten näihin valtiovallan edustajien selityksiin ja työläisten välittömästi tutustuttua siihen, kenen hyväksi tämä valta toimii, tulee vielä sosialistien lentolehtisiä tai muita selityksiä, joten työläiset saavat sellaisessa lakossa jo täydellisesti poliittisen kasvatuksensa. He eivät opi ymmärtämään ainoastaan työväenluokan erikoisia etuja, vaan myöskin sen erikoisen aseman, mikä työväenluokalla on valtiossa. Niinpä siis sen *avun*, jota sosialidemokraattinen puolue voi antaa työläisille näiden luokkataistelussa, tulee olla työläisten luokkatietoisuuden kehittämistä edistämällä heidän taisteluaan kipeimpien jokapäiväisten tarpeittensa puolesta.

Toisena *avun* muotona, kuten ohjelmassa sanotaan, pitää olla sen, että edistetään työläisten järjestäytymistä. Se taistelu, jota olemme juuri kuvanneet, vaatii välttämättä työläisten järjestäytymistä. Järjestäytyminen käy välttämättömäksi sekä lakkoa varten, jotta sitä voitaisiin käydä menestyksellisemmin, että varojen keräämiseksi lakkolaisten hyväksi, työläiskassojen perustamiseksi, agitation harjoittamiseksi työväen keskuudessa, lentolehtisten tai ilmoitusten, julistusten y.m.s. levittämiseksi heidän keskuuteensa. Vieläkin välttämättömämpää järjestäytyminen on itsensä puolustamiseksi poliisin ja santarmiston vainoilta, työläisten kaikkien yhdistysten, heidän kaikkien yhteyksiensä salaamiseksi niiltä, kirjojen, kirjasten, lehtien y.m. toimittamiseksi työläisille. Puolueen toisena tehtävänä onkin olla apuna kaikessa tässä.

Kolmantena tehtävänä on taistelun todellisen tarkoituksiperän osoittaminen, s.o. sen selittäminen työläisille, mitä on pääoman harjoittama työn riisto, mikä sitä pitää yllä, miten maan ja työvälineiden yksityisomistus johtaa työväenjoukot köyhyyteen, pakottaa heidät myymään työnsä kapitalisteille sekä luovuttamaan näille ilmaiseksi kaiken ylijäämän, minkä työläisen työ tuottaa yli sen, mitä hänen ylläpitoonsa tarvitaan, edelleen sen selittäminen, kuinka tämä riisto johtaa kiertämättä työläiset luokkataisteluun kapitalisteja vastaan, minkälaiset ovat tämän taistelun ehdot ja sen lopulliset päämäärät — sanalla sanoen sen selittäminen, mitä tässä ohjelmassa on lyhyesti osoitettu.

B 2. Mitä se merkitsee, että työväenluokan taistelu on poliittista taistelua? Se merkitsee, että työväenluokka ei voi käydä taistelua vapautuksensa puolesta, ellei se pyri saa-

maan vaikutusta valtion asioihin, valtion hallintaan, lakien laatimiseen. Tämän vaikutuksen välttämättömyyden ovat Venäjän kapitalistit jo kauan sitten oivaltaneet, ja me osoitimme, kuinka he ovat kaikista poliisilakien kielloista huolimatta osanneet löytää itselleen tuhansia keinoja vaikuttaa valtiovaltaan ja kuinka tämä valta palvelee kapitalistiluokan etuja. Tästä seuraa itsestään, että työväenluokankin on mahdotonta käydä taisteluaan, jopa mahdotonta saada pysyvää parannusta oloihinsa muuten kuin vaikuttamalla valtiovaltaan.

Sanoimme jo, että työläisten taistelu kapitalisteja vastaan saattaa heidät kiertämättä yhteentörmäykseen hallituksen kanssa, ja hallitus itse koettaa kaikin voimin todistaa työläisille, että valtiovaltaan he voivat vaikuttaa vain taistelulla ja tekemällä yhteisvoimin vastarintaa. Sitä osoittavat varsin havainnollisesti ne suuret lakot, joita Venäjällä oli vuosina 1885—1886. Hallitus ryhtyi heti puuhiin työläisiä koskevien säädösten valmistamiseksi, julkaisi heti uudet lait työjärjestyksestä tehtaissa antaen peräksi työläisten itsepintaisille vaatimuksille (esim. saatettiin voimaan säännöt sakoituksen rajoittamisesta ja oikeasta palkkojen maksusta), samoin nykyisetkin (v. 1896) lakot ovat panneet hallituksen taaskin puuttumaan heti asiaan, ja hallitus on jo ymmärtänyt, ettei se voi rajoittua vangitsemisiin ja karkoituksiin, että naurettavaa on syöttää työläisille typeriä väitteitä tehtailijain jalomielisyydestä (kts. finanssiasiaain ministeri Witten kiertokirjettä tehdastarkastajille. Keväällä 1896). Hallitus näki, että „yhteenliittyneet työläiset on voima, joka on otettava huomioon”, ja se on jo ryhtynyt tarkistamaan tehdaslakeja ja kutsuu Pietariin koolle vanhimpien tehdastarkastajien edustajakokouksen harkitsemaan kysymystä työpäivän lyhentämisestä ja muista välttämättömistä myönnytyksistä työläisille.

Täten siis näemme, että työväenluokan taistelun kapitalistiluokkaa vastaan pitää olla ehdottomasti poliittista taistelua. Todellakin, tällä taistelulla on jo nyt vaikutusta valtiovaltaan, se saa poliittisen merkityksen. Mutta mitä pitemmälle työväenliike kehittyy, sitä selvemmin ja räikeämmin ilmenee ja tuntuu työläisten täydellinen poliittinen oikeudettomuus, josta edellä olemme puhuneet, sekä se, että työläisten on aivan mahdotonta vaikuttaa avoimesti ja välittömästi valtiovaltaan. Sen tähden työläisten polttavim-

pana vaatimuksena ja työväenluokan ensimmäisenä tehtävänä valtion asioihin vaikuttamiseksi pitää olla *poliittisen vapauden hankkiminen*, s.o. kaikkien kansalaisten välitön ja lakien (perustuslain) turvaama osallistuminen valtion hallintaan, oikeuden turvaaminen kaikille kansalaisille kokoontua vapaasti, pohtia asioitaan, vaikuttaa valtion asioihin liittojen ja lehdistön avulla. Poliittisen vapauden hankkiminen muodostuu „*työläisten päivänpolttavaksi asiaksi*”, sillä ilman sitä työläisillä ei ole eikä voi olla mitään vaikutusta valtion asioihin ja sen vuoksi he jäävät ehdottomasti oikeudettomaksi, poljetuksi, mykäksi luokaksi. Ja kun jopa nyt, jolloin työläisten taistelu ja heidän yhteensiirtymisensä on vasta alullaan, hallitus rientää jo tekemään myönnytyksiä työläisille pysäyttääkseen liikkeen edelleen kasvamisen, niin ei ole epäilystäkään siitä, että kun työläiset liittyvät tiukasti yhteen ja yhdistyvät yhden poliittisen puolueen johdolla, niin he pystyvät pakoittamaan hallituksen antautumaan, pystyvät valtaamaan itselleen ja koko Venäjän kansalle poliittisen vapauden!

Ohjelman edellisissä osissa osoitettiin, mikä asema työväenluokalla on nykyisessä yhteiskunnassa ja nykyisessä valtiossa, mikä päämäärä on työväenluokan taistelulla ja mikä on oleva työläisten etuja edustavan puolueen tehtävä. Hallituksen vallan ollessa rajoittamattoman ei Venäjällä ole eikä voi olla julkisia poliittisia puolueita, mutta on poliittisia suuntia, jotka tulkitsevat muiden luokkien etuja ja joilla on vaikutusta yleiseen mielipiteeseen ja hallitukseen. Sen tähden sosialidemokraattisen puolueen aseman selvittämiseksi nyt on välttämätöntä osoittaa sen suhde Venäjän yhteiskunnan muihin poliittisiin suuntiin, jotta työläiset määrittäisivät, kuka voi olla heidän liittolaisensa ja mihin rajaan saakka sekä kuka on heidän vihollisensa. Se osoitetaan ohjelman kahdessa seuraavassa kohdassa.

B 3. Ohjelma julistaa, että työläisten liittolaisia ovat ensiksikin kaikki ne yhteiskuntakerrokset, jotka esiintyvät yksinvaltaisen hallituksen rajatonta valtaa vastaan. Koska tämä rajaton valta on pääesteenä työläisten taistelussa vapautuksensa puolesta, niin siitä johtuu ilman muuta, että työläisten välitön etu vaatii kannattamaan jokaista yhteiskunnallista liikettä, mikä suuntautuu absolutismia vastaan (absoluuttinen merkitsee rajoittamatonta; absolutismi on

rajoittamaton hallitusvalta). Mitä voimakkaammin kapitalismi kehittyi, sitä syvemmiksi käyivät ristiriidat tämän virkamieshallinnan ja itse omistavien luokkien etujen, porvariston etujen välillä. Ja sosialidemokraattinen puolue julistaakin, että se tulee kannattamaan kaikkia porvariston kerroksia ja ryhmiä, jotka esiintyvät rajoittamatonta hallitusta vastaan.

Työläisille on verrattomasti edullisempaa porvariston *välitön vaikutus* valtion asioihin kuin sen nykyinen vaikutus lahjottavan ja mielivaltaisen virkamieslauman välityksellä. Työläisille on paljon edullisempaa porvariston *avoim* vaikutus politiikkaan kuin nykyinen vaikutus, joka on muka kaikkivoipaisen „riippumattoman” hallituksen *verhoama*, hallituksen, joka kirjoitetaan „Jumalan armosta” ja joka jakaa „armonosoituksiaan” kärsiville ja työteliäille maanomistajille sekä hätääkärsiville ja sorretuille tehtailijoille. Työläisten on käytävä *avointa taistelua* kapitalistiluokkaa vastaan, jotta koko Venäjän proletariaatti voisi nähdä, minkälaisen etujen puolesta työläiset taistelevat, voisi oppia, miten taistelua on käytävä, jotta porvariston juonet ja pyrkimykset eivät jäisi kätköön suuriruhtinain palatsien eteisiin, senaattorien ja ministerien vastaanottohuoneisiin, kaikilta suljettuihin departementti-kanslioihin, vaan että ne tulisivat päivänvaloon ja avaisivat kaikkien ja jokaisen silmät näkemään, kuka todellisuudessa sanelee hallituksen politiikan ja mihin kapitalistit ja maanomistajat pyrkivät. Siksi alas kaikki, mikä verhoaa kapitalistiluokan nykyistä vaikutusta, siksi kannatettakoon kaikkia ja kaikkinaisia porvariston edustajia, jotka *esiintyvät* virkamiehistöä, virkamieshallintoa, rajoittamatonta hallitusta vastaan! Mutta julistaessaan kannattavansa jokaista yhteiskunnallista liikettä yksinvaltiutta vastaan sosialidemokraattinen puolue tunnustaa, ettei se irroita itseään työväenliikkeestä, koska työväenluokalla on omat erikoiset etunsa, jotka ovat kaikkien muiden luokkien eduille vastakkaiset. Kannattaessaan kaikkia porvariston edustajia taistelussa poliittisen vapauden puolesta työläisten pitää muistaa, että omistavat luokat voivat olla vain väliaikaisesti heidän liittolaisiaan, että työläisten ja kapitalistien edut ovat sovittamattomat, että työläiset tarvitsevat hallituksen rajoittamattoman vallan kumoamista vain siksi, että voisivat käydä avoimesti ja laajasti taisteluun kapitalistiluokkaa vastaan.

Edelleen sosialidemokraattinen puolue julistaa, että se tulee kannattamaan kaikkia, jotka nousevat etuoikeutettujen aatelis-maanomistajien luokkaa vastaan. Aatelis-tilanherroja pidetään Venäjällä ensimmäisenä säätyinä valtiossa. Sen maaorjuudellisen vallan jätteet, joka heillä oli talonpoikaiston suhteen, painavat kansanjoukkoja yhä vieläkin. Talonpojat maksavat yhä edelleen lunastusmaksuja vapautumisestaan tilanherrojen vallan alta. Talonpojat ovat edelleenkin maahan kiinnitettyjä, jotta herroilla tilanomistajilla ei olisi puutetta huokeista ja nöyristä batrakeista. Tähän asti talonpojat on aivan kuin oikeudettomat ja alaikäiset jätetty virkamiesten mielivaltaan, jotka huolehtivat virkamiehen taskusta, sekaantuvat talonpoikain elämään, jotta talonpojat maksaisivat „kunnollisesti” lunastusmaksunsa ja veronsa maaorjuuttaja-tilanherroille, jotta he eivät uskaltaisi „pakoilla” tilanherrojen töitä, eivät uskaltaisi esimerkiksi muuttaa asuinpaikkaa ja siten ehkä pakoittaa tilanherrat palkkaamaan sivultapäin työläisiä, jotka eivät ole niin halpoja eivätkä niin puutteen painamia. Kahlehtiessaan miljoonia ja kymmeniä miljoonia talonpoikia palvelukseensa ja pitäessään yllä heidän oikeudettomuuttaan, herrat tilanomistajat nauttivat tämän urotyönsä johdosta korkeimpia valtiollisia etuoikeuksia. Etupäässä maanomistaja-aatelistoa nimitetään valtion korkeimpiin virkoihin (lainkin mukaan on aatelissäädyllä suurin oikeus valtion virkoihin); ylhäiset tilanherrat ovat lähimpänä hovia ja voivat muita välittömämmin ja helpommin taivuttaa hallituksen politiikan omaksi edukseen. He käyttävät hyväkseen läheistä suhdettaan hallitukseen rosvoitukseen valtion kassaa ja saadakseen kansan varoista miljoonien ruplien lahjoja ja antipaloja milloin palveluksista jaettujen suurtilojen muodossa, milloin „myönnytysten” muodossa*.

* — Tähän katkeaa MELI:n hallussa olevan hektografi-vihkosen teksti. *Toim.*